

СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ МОЛОДІ В ЄВРОПІ:

Кумулятивна шкода, стратегії щодо її подолання,
ефективна державна політика та трансфери
(ЕХСЕРТ)

Інноваційний дослідницький проект, що фінансується в рамках програми ЄС «Горизонт 2020» та полягає у розвитку ефективних та новаторських ініціатив з метою надання допомоги молоді в Європі у подоланні незахищеності на ринку праці та пов'язаних ризиків.

ВСТУП

Передумови

Безробіття та нестабільні форми працевлаштування є широко розповсюдженими серед молоді в Європі. Рівень безробіття та рівень тимчасової зайнятості серед тих, хто вперше долучається до ринку праці або тих, хто перебуває на початковому етапі свого трудового життя, історично є вищим, ніж для решти населення. Такий досвід безробіття та тимчасової зайнятості на ранній стадії кар'єрного розвитку може мати негативні наслідки для молоді. Одним із наслідків може стати соціальна ізоляція.

Починаючи з 1990-х років ця проблема була та залишається одним з пріоритетних завдань для політиків стосовно ринків праці як на національному, так і на європейському рівнях. Було розроблено численні ініціативи, спрямовані на подолання цієї проблеми (наприклад, механізм Молодіжних гарантій). Незважаючи на всі зусилля, соціальна ізоляція у молодому віці та безробіття молоді залишаються викликом, від якого потерпають усі європейські країни.

Мета дослідження

Метою проекту є **визначити, як ізольованість ринку праці та нестабільне працевлаштування серед молоді впливає на різні аспекти подальшого життя**. Це розуміння є необхідним для **розробки ефективних політичних ініціатив**, які допоможуть європейській молоді подолати наслідки незахищеності на ринку праці.

Використовуючи **змішані методи аналізу**, дослідження надає нові докази щодо наслідків незахищеності на ринку праці у контексті аналізу впливу на ризик бідності, рівень добробуту, стан здоров'я та здатності досягти автономії (житлової, фінансової та психологічної). В цьому документі ми представляємо результати порівняльного аналізу щодо впливу державної політики на наслідки молодіжного безробіття та нестабільного працевлаштування на **добробут та здоров'я** в Європі.

НАУКОВІ ДОКАЗИ ТА АНАЛІЗ

Дані та методи

Унікальною особливістю проекту EXCEPT є аналіз даних у багаторівневому вимірі як на **макро (національному), так і на мікро (індивідуальному) рівні та порівняння результатів у різних країнах**, оскільки ці компоненти можуть інформувати та бути взаємопов'язаними. Аналіз проводиться з метою відповіді на два ключові питання:

1. Яким є взаємозв'язок між невідгідним становищем на ринку праці та рівнем добробуту й здоров'я молоді в кожній країні?
2. Які державна політика щодо ринку праці впливає на зв'язок між безробіттям/нестабільним працевлаштуванням та рівнем добробуту та станом здоров'я серед молоді різних країн та як саме?

Відповіді на ці питання становитимуть базу для рекомендацій щодо розробки ефективної політики.

По-перше, щоб зрозуміти взаємозв'язок між невідгідним становищем на ринку праці та добробутом й здоров'ям молоді в країнах ЄС-28 та в Україні, команда EXCEPT провела **описовий аналіз** та порівняла безробітних з працівниками, які мають трудові договори з фіксованим терміном дії або не мають контракту взагалі та працівниками з постійними контрактами.

Критеріями оцінки були рівень задоволеності життям та рівень щастя як показники добробуту та самооцінка рівня здоров'я. Отримані результати було порівняно між країнами.

По-друге, було здійснено **аналіз даних з різних країн в різний час** для того, щоб зрозуміти відмінності ефекту соціальної ізоляції та незахищеності праці між країнами. Потенційні чинники включали структурні (наприклад, економічна ситуація, фінансова криза), інституційні (наприклад, соціально-орієнтована держава та державна політика на ринку праці), та соціальні (наприклад, соціальна нерівність, культурні цінності). Це допомогло команді EXCEPT задокументувати дію таких факторів як:

- остання економічна криза;
- економічний стан країни;
- активна та пасивна державна політика у галузі ринку праці;
- законодавство у галузі захисту праці;
- державна політика у галузі освіти;
- соціальна нерівність;
- культурні цінності.

Вплив зазначених чинників відображається на малюнку 1 (додається)

Малюнок 1: Багаторівнева модель

Команда EXCEPT у дослідженні користувалась мікроданими (даними, що збираються у процесі прямих індивідуальних опитувань) Європейського соціального опитування (ESS) та однією хвилиною статистичних даних Європейського Союзу з питань доходів та житлових умов (EU-SILC).

ВИСНОВКИ

Основні висновки

Загальні закономірності:

Працевлаштування дійсно є важливим чинником, що визначає рівень добробуту та стан здоров'я молодих людей в Європі. Форма зайнятості – постійна чи тимчасова – відіграє другорядну роль.

Аналіз засвідчив, що добробут та стан здоров'я серед безробітних є набагато гіршим порівняно з працюючими. Незважаючи на те, що суб'єктивне відчуття нестабільності працевлаштування негативно впливає на добробут та здоров'я, дані свідчать про наявність лише невеликої різниці в рівні добробуту та здоров'я між працюючими з тимчасовою та постійною формами зайнятості.

Безробіття суттєво погіршує рівень добробуту та в меншій мірі - стан здоров'я.

Безробіття призводить до більшого та швидшого падіння рівня задоволеності життям, ніж стану здоров'я. Різниця між працевлаштованими та безробітними є найбільшою за критеріями щастя та рівня задоволеності життям.

Безробіття має негативний вплив навіть на партнерів безробітних людей.

Негативний вплив безробіття на здоров'я молодої людини розповсюджується також і на партнерів безробітних. Таке розповсюдження наслідків втрати роботи є сильнішим у випадку, якщо чоловік-партнер втрачає роботу.

Існують довгострокові залишкові наслідки «рубці» щодо добробуту та стану здоров'я.

Негативні наслідки безробіття можуть бути довготривалими по відношенню як до психічного, так і до фізичного здоров'я, залишаючи так звані "рубці". Отже, досвід безробіття в молодому віці має негативний вплив на стан здоров'я людей і в довгостроковій перспективі. Негативний ефект є більшим серед чоловіків. Досвід безробіття супроводжується зростанням схильності до нездорового образу життя та до шкідливих звичок, таких як паління або споживання алкоголю.

Роль економічної ситуації та кризи

Командою проекту було виявлено вплив економічної ситуації в країні на зв'язок між безробіттям (нестабільністю працевлаштування) та добробутом/здоров'ям:

1. Безробіття призводить до зростання невдоволення життям та рівня нещастя в країнах з гіршим економічним становищем (тобто з нижчий рівнем ВВП);
2. Негативний вплив безробіття на щастя пом'якшується в країнах з високим рівнем безробіття;
3. Зв'язок між статусом зайнятості та добробутом не залежить від глибини економічної кризи.

**Ключові
рекомендації
та ідеї для
політиків та
підприємств**

Роль державної політики, суспільних норм та установ

В цьому розділі ми зосереджуємо увагу на впливі безробіття та нестабільного працевлаштування на добробут. Зокрема, ми проаналізували чи залежить величина такого впливу від державної політики, суспільних норм та установ.

Наші висновки демонструють, що:

Наступні типи державної політики щодо ринку праці та галузі освіти є ефективними у контексті зменшення негативного впливу безробіття/нестабільного працевлаштування на рівень добробуту:

- Збільшення обсягу виплат з безробіття;
- Зниження стратифікації системи освіти;
- Збільшення відсотку випускників шкіл, які вступають до вищих навчальних закладів;
- Надання/покращення можливостей щодо отримання другого шансу на продовження освіти.

Зростання витрат на активну державну політику в галузі праці та дерегуляція щодо використання контрактів з фіксованим терміном дії не є ефективними (натомість, такі заходи можуть посилити негативний вплив на рівень добробуту, див. табл. 1).

Таблиця 1*. Результати оцінки пом'якшувальної/ підсилюючої ролі державних політик в галузі освіти щодо впливу безробіття на рівень добробуту.

Індикатори політик щодо ринку праці та освіти	Пом'якшувальний/ підсилюючий ефект на негативний зв'язок між безробіттям/ нестабільним працевлаштуванням та добробутом
ПОЛІТИКА ЩОДО РИНКУ ПРАЦІ:	
Збільшення сум виплат безробітним	+
Зростання витрат на здійснення активної політики в галузі ринку праці	-
Дерегуляція щодо використання тимчасових контрактів	-
ПОЛІТИКА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ	
Зменшення стратифікації системи освіти	+
Зростання рівня зарахування до вищих навчальних закладів	+
Зростання можливостей стосовно отримання другого шансу на продовження освіти	+

* Позитивний знак "+", виділений синім кольором, означає, що негативний ефект є суттєво пом'якшено. Негативний знак "-", виділений червоним кольором, означає, що негативний ефект є суттєво посиленним. Нейтральний знак "0", що виділений сірим кольором, означає, що немає ніяких доказів того, що негативний вплив на добробут залежить від заходів державної політики / здійснення інституційних реформ.

Є лише декілька заходів державної політики щодо соціальної нерівності та культурних цінностей, які пом'якшують негативні наслідки впливу безробіття/ нестабільності працевлаштування на добробут, зокрема:

Суб'єктивне (за сприйняттям) зниження рівня нерівності пом'якшує негативні наслідки безробіття/нестабільного працевлаштування на рівень добробуту.

Натомість, збільшення ролі кар'єри/роботи в житті посилює негативні наслідки впливу безробіття на добробут (див. Табл. 2).

Таблиця 2*. Результати дослідження пом'якшувальної/ підсилюючої ролі соціальної нерівності та культурних цінностей) щодо впливу безробіття на рівень добробуту.

Інструмент державної політики/ інституційна реформа	Пом'якшувальний/ підсилюючий ефект на негативний зв'язок між безробіттям/ нестабільним працевлаштуванням та добробутом
--	---

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ:

Зменшення ступеню нерівності (коефіцієнт Джинні)	0
Зростання частки доходів найбідніших 10 % населення	0
Зниження суб'єктивної оцінки (сприйняття) рівня нерівності	+

КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ:

Високий рівень індивідуалізму/ низький рівень колективізму	0
Зростання ролі кар'єри/роботи в житті	-

* Пояснення категорій дивись у Таблиці 1

Результати

Детальні результати досліджень команди EXCEPT доступні за посиланням: <http://www.except-project.eu/publications/>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРОЕКТУ

Координатор	Університет Таллінна, Естонія та Університет Бамберга, Німеччина
Консорціум	<ul style="list-style-type: none">• Університет Дуйсбург-Ессена, Німеччина• Інститут з вивчення суспільств і знань, Болгарія• Університет Арістотеля міста Салоніки, Греція• Туринський університет, Італія• Інститут освітніх досліджень, Польща• Університет Умео, Швеція• Кентський університет, Великобританія• Київський економічний інститут Київської школи економіки, Україна
Контактна особа ЄК	Керстін Вільде
Фінансування	Цей проект фінансується згідно з дослідницькою та інноваційною програмою Європейського Союзу Горизонт – 2020 (грантова угода №649496)
Тривалість	Червень 2015 – Травень 2018 (36 місяців)
Бюджет	EUR 2 497 416.25
Веб-сторінка	www.except-project.eu
Для додаткової інформації	Професор Марге Унт (Marge Unt. marge.unt@tlu.ee) або Професор Міхал Гебель (michael.gebel@uni-bamberg.de)